

SIRIUS OPRECHT

EDITIE 14 JULI 2025

VUUR EN VLAM

Hot Girl Summer en
Feminist Legal Theory
Vrouwenrechten

IceCream Wars
Van ijswagenvan tot onschuld

Colofon

De OpRecht is het verenigingsblad van Sirius, studievereniging binnen het Utrecht Law College. Heb je een opmerking naar aanleiding van deze editie of heb je een idee voor een volgende OpRecht? Laat het weten aan de redactie (oprecht@ulcsirius.nl).

Jaargang XX 1^e editie

14 juli 2025

Hoofdredactie
Emma Meijer

Redactie
Ruben Nitrauw, Merel Verwoerd, Anna Klaver, Finn van den Heuvel, Marijn Suur

Vormgeving
Marijn Suur, Anna Klaver

Met speciale dank aan
Dorian Knip

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(s) en Studievereniging Sirius geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomendheden, noch de gevolgen hiervan.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Studievereniging Sirius.

Inhoud

Voorwoord	5
Vuur & Cultuur	6
Een rivier met rechten	8
Gedicht	12
Hot girl summer en Feminist Legal Theory	13
Femicide	16
Beethoven of toch de ijsvogel?	18
Het bos in as	20
Marina Abramović, het lichaam als kunstobject	22
Van ijswagen tot onschuld	25
Quiz: welk element ben jij?	27
Woordgraptogram	28
Nawoord	29

Voorwoord

Lieve Sirii,

Sommigen van jullie wisten dit misschien nog niet, maar Sirius is ooit begonnen met het tijdschrift genaamd de Sirius Times. Net als de huidige OpRecht, een enerverend blad over de meest uiteenlopende onderwerpen. Thema's zoals ruimtevaart, financial crime, technologie, psychologie en duurzaamheid zijn allemaal al de revue gepasseerd. Helaas kon ons favoriete cultureel-juridisch-maatschappelijke tijdschrift het afgelopen jaar geen doorgang vinden, maar wees niet getreurd want de OpRecht is weer uit haar as herrezen! Daarom heeft de OpRechtcommissie voor deze editie dan ook het erg toepasselijke thema 'Vuur en Vlam' gekozen. Een thema dat heel erg tot de verbeelding spreekt en meteen allerlei maatschappelijke en culturele, maar ook juridische onderwerpen doet opkomen.

Waarschijnlijk denk je bij het thema Vuur en Vlam direct aan branden, en wellicht specifiek aan bosbranden. Weinig mensen zullen de heftige beelden van de grote bosbranden in Australië en Amerika niet kennen. Velen zullen echter niet weten dat niet alle bosbranden zo zichtbaar zijn en dat we in Nederland wellicht wel veel minder veilig zitten dan we denken. Pas dus op met het maken van kampvuurtjes deze zomer, voor je het weet ben je de stichter van een bosbrand. Marshmallows zijn koud ook best lekker!

In het verlengde van dit thema liggen bijvoorbeeld onderwerpen zoals protesten of de vurige passies van onze lieve Sirii. Zo komen er in deze editie artikelen voorbij over de Feminist Legal Theory en het gastartikel van deze editie gaat over de passie van een van onze Sirii: bankbiljetten!

Mocht je even een pauze willen nemen van het lezen, maar dit ontzettend leuke tijdschrift niet neer kunnen leggen? Dan heb ik goed nieuws! In deze editie kan je er namelijk ook door middel van een quiz achter komen welk element je bent: ambitieus als vuur, vrij als de wind, zo gevoelig als water of toch misschien net zo krachtig als aarde? En als je dacht dat deze editie niet beter kon... we hebben zelfs nog een puzzel voor jullie gemaakt!

Heel veel leesplezier en nog een fijne zomervakantie toegewenst!

Veel liefs,

Emma Meijer
Voorzitter OpRechtcommissie

PS. Vergeet je niet in te smeren: verbranding laten we liever aan het thema over dan aan je schouders :)

Vuur & Cultuur

Ruben Nitrau

Net als de OpRecht, kennen veel culturen en samenlevingen een rijke geschiedenis, vaak ook vol met vuur en vlam. Want, zoals de mythe van de feniks impliceert, is wedergeboorte na complete affakkeling vaak stof voor een inspirerend, heldhaftig en boeiend verhaal. De feniks zelf kent interpretaties in verschillende culturen.

Het vroegste voorbeeld van een tot wedergeboorte geneigde vogel is de Egyptische Benoe. Deze oervogel was integraal onderdeel van de Egyptische scheppingsmythe: haar kreet vanaf de wereldberg BenBen zou het begin van een nieuw tijdperk inluiden. Daarnaast was de Benoe het trouwe gevogelte van de zonnegod Ra en werd hij elke dag opnieuw geboren om doden door de onderwereld te begeleiden.

Een wat meer in de werkelijkheid gegronde theorie merkt op dat de Benoe (gebaseerd op de blauwe reiger) gedurende het Egyptische droogteseizoen naar Europa trok om daar te broeden. Dit betekende dat de vogel ieder jaar terugkwam in Egypte wanneer de Nijl buiten zijn

oevers trad. Om het plaatje af te maken: de Egyptische jaartelling begon in het overstromingsseizoen. Het is dus niet al te lastig om je voor te stellen hoe men dacht dat deze ordinaire langpoot tot dergelijke wonderen in staat was.

De feniks is een voorbeeld van een mythologisch onderdeel dat in bijna elke beschaving op de een of andere manier terug te vinden is. Na een bezoek van Herodotus aan Egypte ontstond uit de Benoe de nu welbekende Feniks in de westerse wereld. De Azteken kenden de gevederde QuetzalCoatl, die herboren werd na zichzelf te werpen op de brandstapel. In China werd de feniks gezien als de vurige, vlamme boodschapper van een nieuwe eeuw, voordat Japan de mythe overnam en hem omzette in een Pokémon (Ho-

oh, voor de liefhebber). Arabië had de Anka, ook wel bekend als de Roc, ook wel bekend als de inspiratie voor de Vogelrok, ieders favoriete Efteling-attractie.

Een verder voorbeeld van een vurig verhaal verspreid over vele volkeren is dat van de verkrijging van de vlam.

Te beginnen bij de Polynesische mythologie. Maui, held der volk en hoofdpersoon der Disney-film, bedacht een list om de vuurgodin Mahuika van haar vlam te ontdoen. Hierdoor werd de godin zo boos dat zij Maui aanviel met een van haar brandende nagels. Deze miste zijn doelwit en landde in de bomen, waardoor men in staat was om met hout vuur te maken.

Maui was niet de enige die het idee in zijn hoofd kreeg om vuur te stelen. Bij verre na de bekendste variant is namelijk het verhaal van Prometheus. Deze goedaardige titaan stal het vuur van de Goden om het aan de mensen te schenken. Zeus was hier zo door op zijn teentjes getrapt dat hij Prometheus vast liet binden opdat een adelaar elke dag opnieuw zijn lever uit kon pikken. Een vrij grimmig beeld, maar een mooie vertolking van het offer dat vaak gepaard gaat met grootse vooruitgang. In sommige opzichten gelijk aan dat van de feniks: geen vooruitgang zonder stagnatie, geen beter zonder slechter, geen licht zonder donker en natuurlijk: geen OpRecht zonder geen OpRecht.

Dus, wat is nu precies het punt van dit cultureel relaas over vurigheid en vlammigheid? Wellicht een bewustwording van de verschillen, maar ook gelijkenissen tussen al die vele culturen op aarde. Want hoe kan het toch dat verspreid over zoveel volkeren, over zoveel miljoenen jaren, je altijd dezelfde verhalen terug hoort komen. Niet alleen over vuur, ook over tal van andere onderwerpen. De zondvloed is in dit stuk niet behandeld aangezien het niet de bedoeling is dat onze vlam geblust wordt, maar het is bizar hoeveel culturen nagenoeg hetzelfde verhaal delen.

Wie weet heeft de Benoe in zijn oerkreet een vurige fascinatie voor verklaring, verheldering en verduidelijking teweeggebracht waardoor wij allemaal zo geneigd zijn om verhalen te schrijven. Er moet toch een reden zijn dat bijna iedereen op aarde dezelfde verhalen kent?

*In China werd
de feniks gezien als
de vurige, vlammige
boodschapper van
een nieuwe eeuw*

Een rivier met rechten

Emma Meijer

Rechtspersoonlijkheid voor natuurgebieden

Steeds meer natuurgebieden krijgen wereldwijd rechtspersoonlijkheid. De bedoeling daarvan is dat het zo makkelijker wordt om hun belangen mee te wegen in beslissingen die het natuurgebied beïnvloeden. Universitair docent en onderzoeker Laura Burgers zegt hierover dat het niet langer houdbaar is om vooral, zoals dat voorheen gedaan werd, de menselijke belangen mee te wegen.¹ Het veranderen van de juridische positie van de natuur beïnvloedt het idee dat de natuur uitsluitend een gebruiksmiddel is voor de mens en er wordt daarnaast bevorderd dat de mens met respect om gaat met de natuur.² Over de vraag of dat gaat werken zegt Burgers dat vertegenwoordiging al erg normaal is in het recht.³

Een rechtspersoon is een „juridische uitvinding” en staat wat betreft het vermogensrecht gelijk

met een natuurlijk persoon.⁴ Dit heeft tot gevolg dat een rechtspersoon zijn eigen rechten en plichten heeft. Er kunnen daardoor procedures gevoerd worden in haar naam. Deze procedures bieden een extra mogelijkheid om aantasting van de natuur tegen te gaan.⁵

Op dit moment zijn er al verenigingen en stichtingen die het beheer van landschappen regelen. Wat is dan het verschil tussen de huidige situatie en de situatie waarin het natuurgebied eigen rechtspersoonlijkheid heeft? Het verschil hier-tussen wordt in belangrijke mate veroorzaakt doordat verenigingen en stichtingen private rechtspersonen zijn, dit heeft tot gevolg dat het gebruik en het beheer hand in hand gaan. De afweging die binnen het bestuur van de verenigingen of stichtingen gemaakt zal moeten worden zal vaak een afweging zijn tussen economische belangen en de belangen van de natuur. Soms zullen de economische belangen in

¹ 'Onze mensen over... de rechten van dieren en de natuur', Faculteit der Rechtsgeleerdheid 21 maart 2024, uva.nl.

² T. Lambooy & R. Mackor, 'Een procederende rivier', AA 2022, p. 601.

³ 'Onze mensen over... de rechten van dieren en de natuur', Faculteit der Rechtsgeleerdheid 21 maart 2024, uva.nl.

⁴ art. 2:5 BW

⁵ S. Greefhorst, 'De natuur als rechtspersoon: de laatste strohalm?' Rechtencircuit 29 november 202

beslissingen zwaarder moeten wegen dan de belangen van de natuur. Bij een natuurgebied als rechtspersoon is dit anders geregeld en is de natuur het uitgangspunt. Bij alle handelingen die invloed hebben op het landschap moet er eerst worden gekeken naar de gevolgen voor het gebied en daarna is er pas relevant of het gebruik kan worden toegestaan.⁶ De belangen van het natuurgebied zijn in dit geval dus een eerste belangrijke stap.

De allereerste rivier met rechtspersoonlijkheid

De allereerste rivier ter wereld met rechtspersoonlijkheid is de Whanganui-rivier, deze stroomt door Nieuw-Zeeland. Opvallend is dat wij in Nederland veel lyrischer waren over een rivier als rechtspersoon dan de Nieuw-Zeelanders zelf. Volgens juristen daar was het namelijk niks meer dan een oplossing voor een geschil tussen de regering en een stam over het eigendom van de rivier. Door het geven van rechtspersoonlijkheid van de rivier wordt de rivier nu als van zichzelf gezien en hiermee is de discussie over het eigendom tussen de partijen opgelost.⁷ Dit betekent echter niet dat het toekennen van rechtspersoonlijkheid verder geen positieve effecten zou kunnen hebben op het beschermen van de rivier.

Het toekennen van rechtspersoonlijkheid heeft plaatsgevonden door middel van een overeenkomst tussen de overheid en de oorspronkelijke bewoners van het gebied waar de Whanganui doorheen stroomt.⁸ Door de nieuwe juridische status van de rivier, krijgt de rivier rechten en deze rechten brengen met zich mee dat andere partijen verplichtingen hebben ten aanzien van deze rivier om deze te respecteren. De belangen van de rivier concurreren nu met die van de mens.⁹ De belangen van de rivier kunnen beschermd worden door haar rechtspersoonlijkheid.

Een probleem hierbij wel is dat in de overeenkomst is opgenomen dat de belangen van de

eigenaren van het gebied waar de rivier doorheen stroomt niet worden beïnvloed door de nieuwe juridische status van de rivier. En daarnaast is er opgenomen dat de publieke belangen ook niet worden beïnvloed door de rechtspersoonlijkheid van de rivier. Het is bijvoorbeeld niet mogelijk om mensen de toegang tot de rivier te weigeren. De rechten die de rivier heeft gekregen door het krijgen van rechtspersoonlijkheid zijn niet sterk genoeg om te kunnen concurreren met al bestaande rechten.¹⁰

Rechtspersoonlijkheid voor natuurgebieden in Nederland

In Nederland zou een 'natuurrechtspersoon' tot stand kunnen komen op grond van art. 2:1 lid 2 BW.¹¹ De vraag is dan wel hoe ver het mandaat strekt: krijgt de natuurrechtspersoon alle competenties die nu bij de overheid liggen of slechts het recht om het gebied te beheren en juridisch te kunnen vertegenwoordigen als het gaat om beslissingen die het gebied treffen? Hoe dit geregeld wordt, moet worden vastgelegd in de oprichtingswet. Het eigendom van het gebied is in elk van de mogelijke gevallen ook nog een kwestie die aan de orde moet komen. Relevant daarbij is hoe het eigendom van het gebied is geregeld, bijvoorbeeld dat het gebied toebehoort aan private partijen of het een eigendom is van de Staat. Doordat het sterk afhankelijk is van de aard zijn er geen algemene uitspraken te doen over hoe dit geregeld moet worden.¹² Door het krijgen van rechtspersoonlijkheid heeft een natuurgebied enkele juridische voordelen. Zo kan een rechtspersoon procesbelang hebben op grond van art. 3:305a BW. Ook kan een rechtspersoon bijvoorbeeld een beroep doen op art. 12 van het Wetboek van Strafvordering op het moment dat het Openbaar Ministerie niet optreedt bij de overtreding van wetten die het milieu en de natuur beschermen. Het zijn van slachtoffer in een milieudelict als rechtspersoon biedt daarnaast ook nog waarborgen doordat een rechtspersoon zich zou kunnen voegen in een strafrechtelijke procedure.¹³

6 T. Lambooy & R. Mackor, 'Een procederende rivier', AA 2022, p. 602.

7 F. Kistenkas, 'Recht voor natuur', Vakblad natuur bos landschap 2024/201, p.30.

8 F. Kistenkas, 'Recht voor natuur', Vakblad natuur bos landschap 2024/201, p.30.

9 A. Hutchison, 'The Whanganui river as a legal person', Alternative Law Journal 2014/39:3, p. 182.

10 A. Hutchison, 'The Whanganui river as a legal person', Alternative Law Journal 2014/39:3, p. 182.

11 T. Lambooy & R. Mackor, 'Een procederende rivier', AA 2022, p. 601.

12 T. Lambooy & R. Mackor, 'Een procederende rivier', AA 2022, p. 601.

13 T. Lambooy e.a., 'Het verlenen van rechten aan natuurentiteiten onderzocht vanuit een juridisch-maatschappelijk en ethisch perspectief', Justitiële verkenningen 2023, jrg. 49, nr. 4, p. 108.

Een lokaal hypothetisch voorbeeld van het effect van het geven van rechtspersoonlijkheid aan natuur is het Tracébesluit van de minister van Infrastructuur en Waterstaat over de verbreding van de A27 bij Utrecht. Dit had er mogelijk heel anders uit gezien als het gebied waarin de bomen werden gekapt een natuurrechtspersoon was geweest.¹⁴ Deze rechtspersoon had dan bijvoorbeeld alternatieven kunnen aandragen. Op dit moment wordt er wel geprotesteerd en komen belangenverenigingen op voor de belangen van het gebied maar dat gebeurt lang niet altijd bij projecten die een nadelige invloed hebben op een natuurgebied en het is daarnaast de vraag of dat verzet enig effect zal hebben. Partijen in de gemeenteraad van Utrecht hebben voorstellen gedaan om het gebied rechten te verlenen maar of dat voorstel enige verandering zal brengen is nog maar de vraag.¹⁵

Juridische alternatieven

Critici stellen dat er ook andere manieren zijn om ervoor te zorgen dat burgers de natuur kunnen beschermen tegenover de rechter. Op dit moment heeft het bijvoorbeeld geen zin voor burgers om naar de rechter stappen als ze op meer dan 1000 meter van het natuurgebied in kwestie wonen. Dit heeft te maken met de relativiteitseis die opgenomen is in art. 8:69a van de Algemene Wet Bestuursrecht. Als deze relativiteitseis geschrapt

zou worden, kan dit al zorgen voor veel meer rechten voor de natuur doordat alle burgers dan de natuur kunnen beschermen en dit niet meer afhankelijk is van de vraag of het gebied rechtspersoonlijkheid heeft of dat de burger dichtbij genoeg woont.¹⁶

Een andere mogelijkheid om rechten toe te kennen aan de natuur is het opnemen van deze rechten in de Grondwet. Hier is in veel landen, waaronder bijvoorbeeld België, al gebruik van gemaakt. Dit is echter wel alleen een reële mogelijkheid als de politiek welwillend is. Voor de wijziging van onze Grondwet is vereist dat tweederde van de Tweede Kamerkamer in twee regeerperiodes voor de wijziging stemt. Volgens professor Marleen van Rijswijk, zijn daarvoor twee achtereenvolgende groene kabinetten noodzakelijk.¹⁷ Het is nog maar de vraag of dat al gebeuren, uit een rapport van Milieudefensie blijkt dat de uitstootdaling in Nederland onder het Europees gemiddelde ligt en dat gedurende de uitstoot van bijvoorbeeld de zware industrie en de luchtvaart zelfs toegenomen zijn.¹⁸ Dit rapport laat zien dat Nederland op dit moment niet op koers ligt wat betreft duurzaamheid. Dit roept sterk de vraag op of toekomstige kabinetten wel de politieke wil zullen hebben om grondwetswijzigingen ten gunste van de natuur door te voeren.

¹⁴ T. Lambooy & R. Mackor, 'Een procederende rivier', AA 2022, p. 602-603.

¹⁵ T. Lambooy & R. Mackor, 'Een procederende rivier', AA 2022, p. 603.

¹⁶ F. Kistenkas, 'Recht voor natuur', Vakblad natuur bos landschap 2024/201, p. 30.

¹⁷ 'Rivier de Maas: een rechtspersoon die haar eigen gezondheid, welzijn en belangen kan verdedigen?' Universiteit Utrecht 27 september 2021, uu.nl

¹⁸ H. van de Wiel & R. Knotterus, Business as usual: Een balans van drie kabinetten Rutte op klimaat, energie, milieu en natuur (rapport Milieudefensie), Amsterdam: 2021, p.7.

Altijd brandend

Merel Verwoerd

1940-1950

Tachtig jaar terug doofde de oorlog met brandende kanonnen,
Maar in die schaduw waren de koude jaren begonnen

1950-1960

Rechten van de mensen net op papier geschreven,
Warschapact als bond, laat de NAVO beven

1960-1970

Gescheiden hield de wereld adem in tijdens Cuba's vuur,
Nu samen naar de sterren op groot avontuur

1970-1980

Mina schreeuwt dol als een storm in het rond,
Terwijl Vietnam eindelijk zwijgt, de oorlog afgerond

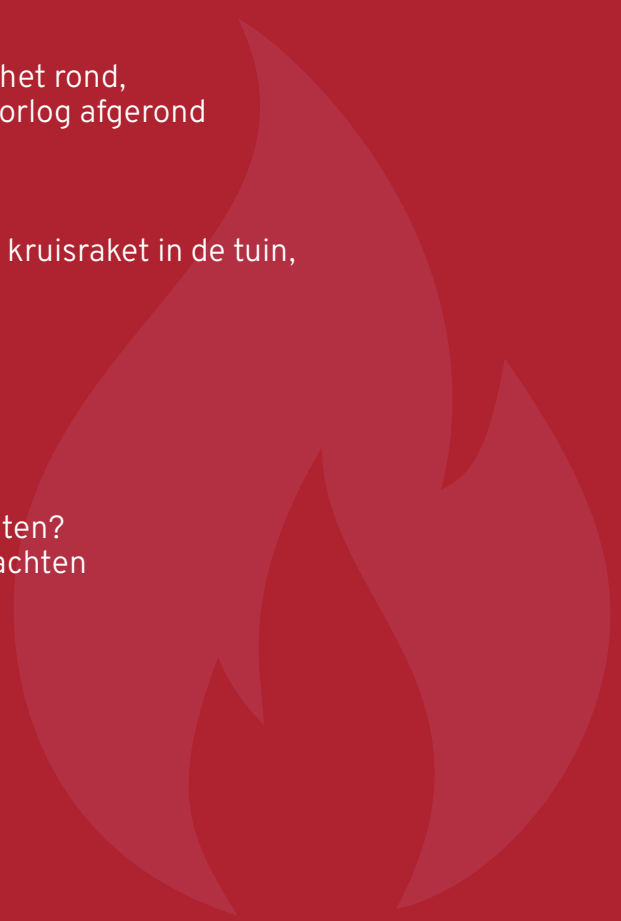
1980-1990

Liever een Rus in de keuken dan een kruisraket in de tuin,
Leidt tot het Berlijns gordijn in puin

1990-2000

De Unie werd gebouwd,
Joegoslavië uit elkaar geklauwd,

Vertel me dan, wat staat ons te wachten?
We branden voort, in vlamme prachten

Hot girl summer

en Feminist Legal Theory

Anna Klaver

Een trend die elke zomer weer opduikt is 'hot girl summer'. In TikToks, YouTube-filmpjes en artikelen gaat het allemaal over hoe jij de hot girl in jezelf naar boven haalt en hoe jij de beste hot girl summer ooit hebt. Meestal een combinatie van zelfvertrouwen, shoppen, zonnen en seks.

Deze term is in 2019 bedacht door Megan Thee Stallion voor haar gelijknamige liedje. Zij legde de hot girl summer zo uit: 'It's about women and men being unapologetically them, just having a good-ass time, hyping up their friends, doing you. You definitely have to be a person who can be the life of the party and just a bad bitch.'¹ Op zich een heel positief idee, maar ondertussen is er ook kritiek op de term: het zou steeds minder om zelfvertrouwen en jezelf zijn gaan, en steeds meer om de objectificatie van vrouwen. 'Hot girl' wordt in dit geval te letterlijk geïnterpreteerd, waardoor het vooral belangrijk is om een 'beach body' en veel seks te hebben. Nou, is er niks mis met veel seks hebben,

maar wel als je je daartoe gedwongen voelt.² Dat de interpretaties van 'hot girl summer' zo sterk verschillen, is niet opmerkelijk. Bij feminisme zijn er altijd verschillende stromingen, omdat er zoveel verschillende ervaringen en problemen zijn dat elke oplossing wel voor iemand een probleem vormt. Er zijn veel verschillende theorieën over wat feministisch is. Wat voor de een bevrijdend is, kan voor de ander onderdrukkend voelen. Er zijn heel veel manieren om naar feminisme te kijken. Het geval van de hot girl summer is een interessant voorbeeld. Dit is een voorbeeld dat iedereen kent, maar als rechtenstudenten en geen muzikanten/sociologen/social media experts/taalkundigen gaan wij het lekker hebben over rechten. Want je bent natuurlijk pas echt een hot girl als je je feministische rechtstheorieën kent!

Feministische rechtstheorie is een verzamelnaam voor rechtstheorieën die feminisme centraal hebben staan. Er zijn veel verschillende theorieën, net zoals er veel verschillende manieren zijn om naar het feminisme te kijken. De overlap tussen de theorieën is dat ze allemaal erkennen dat mannen een groter deel van de macht en privileges in de

¹ 'Megan Thee Stallion Gives Us the 'Hot Girl Summer' Starter Kit', The Root, YouTube, 25 juni 2019.

² N. Jansen, M. de Vries, J. Gortworst, D. van Hulzen, 'Hot Girl Summer-lijsten: Grote kans dat meiden hiermee over grenzen gaan', NOS 19 juni 2022.

wereld hebben, en ze benadrukken allemaal dat bijna alle wetten zijn gemaakt door mannen.

De politieke overwinningen van feministen in de jaren '50 en '60, zoals het afschaffen van de handelingsonbekwaamheid van getrouwde vrouwen, vormden het precedent voor de nieuwe rechtstheorie. De feministen van toen vochten vooral om formele juridische gelijkheid, ook wel de sameness theory genoemd. De regel daarvan was simpel: de wet moet vrouwen niet anders behandelen in een soortgelijke situatie³. Het werd bijvoorbeeld in Nederland pas in 1976 verboden vrouwen te ontslaan als ze trouwden of kinderen kregen.⁴

meegenomen. Vaak zijn ziekteregelingen niet goed bruikbaar voor vrouwen met problemen rondom menstruatie. Ook traditionele regels over zelfverdediging bieden weinig bescherming voor huiselijk geweld.⁷ Een sprekend voorbeeld dat veel media aandacht kreeg is dat van een vrouw in Amsterdam die een rechtszaak begon tegen een boete voor wildplassen, omdat bijna alle openbare WC's urinoirs waren en zij dus nergens gratis had kunnen plassen. Ze kreeg geen gelijk: de rechter vond dat ze dan maar in een urinoir had moeten plassen (voor de mannelijke lezers: nee, dat kan niet).⁸ Hoewel allebei de stromingen dus focussen op de (on)gelijkheid tussen mannen en vrouw, legt

Wat voor de een bevrijdend is, kan voor de ander onderdrukkend voelen.

In de jaren '70 en '80 ontstonden steeds meer vrouwenorganisaties die wetten aan de kaak stelden. In Amerika werd bijvoorbeeld de Women's rights project opgericht die onder leiding van de toekomstige supreme court judge Ruth Bader Ginsburg genderdiscriminatie aanvocht in de rechtszaal.⁵

Een andere stroming in het juridische feminisme was cultural feminism.⁶ Deze stroming bekritiseerde de sameness. Omdat veel wetten voor en door mannen gemaakt zijn zorgt de formele gelijkheid niet voor gelijkheidwaardigheid. Mannen zijn de norm en als vrouwen daarvan afwijken worden zij soms keihard afgestraft. Een wetsstelsel kan nog steeds onderdrukkend zijn als de vrouwelijke ervaring er niet in wordt

de sameness theory juist nadruk op de gelijkheid van mannen en vrouwen en legt cultural feminism meer de nadruk op de fysieke ongelijkheid. Vrouwen hebben soms andere ervaringen en problemen dan mannen dus zouden vrouwen niet aan dezelfde norm voldoen als mannen behoeven te voldoen.

Weer een andere kijk op feminisme is de dominance theory.⁹ Die theorie kijkt niet zozeer naar gelijke behandeling voor mannen en vrouwen, maar de ongelijke verdeling van macht tussen mannen en vrouwen. Het patriarchaat wordt in stand gehouden, deels door cultuur en tradities en door instanties als de overheid, die deze tradities in stand houden. Het recht is dus medeplichtig aan het in stand houden van vrouwen als seksobject, en als ondergeschikt aan mannen. Traditioneel gezien

3 N. Levit, R. Verchick, *Feminist Legal Theory*, New York & Londen: New York University Press 2016, p.12.

4 K. Davids, M. 't Hart, *De Wereld en Nederland*, Den Haag: Boom 2021 p. 264.

5 N. Levit, R. Verchick, *Feminist Legal Theory*, New York & Londen: New York University Press 2016, p. 13.

6 N. Levit, R. Verchick, *Feminist Legal Theory*, New York & Londen: New York University Press 2016, p. 15.

7 N. Levit, R. Verchick, *Feminist Legal Theory*, New York & Londen: New York University Press 2016, p. 16.

8 'Uitspraak over wildplassende Amsterdamse krijgt vervolg', NOS 22 september 2017.

9 N. Levit, R. Verchick, *Feminist Legal Theory*, New York & Londen: New York University Press 2016, p. 35.

is de man bijvoorbeeld het hoofd van het huishouden. De meest extreme vorm hiervan is huiselijk geweld door een man. Het recht helpt om dit systeem in stand te houden door mensen hier niet of nauwelijks voor te vervolgen.¹⁰ Het feit dat bijna alle wetten gemaakt zijn door mannen zorgt er daarnaast voor dat vrouwen een soort tweederangs burgers worden.

De iconen van de eerste feministische golven moesten strijden voor het minimale: juridische gelijkheid. Nu we dat hebben bereikt is het tijd voor materiële gelijkheid. Zoals te zien in het voorbeeld van de wildplassende Amsterdamse hebben vrouwen vandaag de dag nog steeds last van het feit dat de wereld is ingericht voor en door mannen, zowel op de letterlijke manier (geen openbare wc's voor vrouwen) als op de sociale manier (een rechter die niet zijn best doet zich in te leven in vrouwen, en daardoor een nogal domme opmerking maakt). Formele gelijkheid is dus niet genoeg. Cultural feminism belicht dit ook. Seksisme kan op verschillende manieren bekeken worden en verminderd worden. Meer vrouwelijke wetgevers zouden kunnen zorgen voor meer vrouwelijk perspectief in een door mannen gedomineerde wetgeving. Ook bijvoorbeeld meer vrouwen in rechtspraak, in topfuncties en in de overheid te

hebben zou een oplossing kunnen zijn. Maar zelfs als de helft van alle rechters vrouwelijk zijn, zit je nog steeds met (een deel van) de mannelijke rechters die niet inzien dat niet alles wat werkt voor mannen, ook werkt voor vrouwen (zoals plassen in een urinoir). Dit is voor Dominance Theory een belangrijk punt. De wereld is zo traditioneel ingericht voor mannen, dat vrouwen in een urinoir moeten plassen.

Ondanks dat het goed is als vrouwen gelijk vertegenwoordigd zijn in beroepsgroepen die beleid maken en uitvoeren, is het absurd om te denken dat alleen vrouwen kunnen zorgen voor gelijkheid, en legt dit ook een nogal zware last op de schouders van vrouwen. Zoals gezegd is de wereld 'gebouwd' voor en door mannen, wat betekent dat vrouwen zich altijd al hebben moeten inleven in en aanpassen aan mannen. Dan kunnen mannen dat andersom toch ook?

Vrouwen hebben dus nog steeds te maken met een wereld die niet met hen in gedachten is ingericht. Dit leidt tot zowel grote als kleinere, maar toch veelzeggende, problemen. De feministische beweging is al heel ver gekomen, maar we zijn er nog lang niet. En daarom zeg ik: als er iemand toe is aan een hot girl summer, dan is dat wel het feminisme.

¹⁰ N. Levit, R. Verchick, *Feminist Legal Theory*, New York & Londen: New York University Press 2016, p. 36.

Femicide

Marijn Suur

In Nederland worden er elk jaar ongeveer 40 vrouwen vermoord.¹ Deze moorden worden in meer dan 50% van de gevallen gepleegd door een partner of ex-partner.

Femicide is de term voor moorden op vrouwen op basis van gender, vaak na een lange periode van emotioneel, financieel en lichamelijk misbruik. Een van de belangrijkste voorbodes van femicide is het psychische geweld vooraf, zoals controlerend gedrag, extreme jaloezie en sociale isolatie. Hoewel er wel algemene bepalingen zijn om incidentele vormen van psychisch geweld te vervolgen zoals dwang en stalking, is er nog geen aparte strafbepaling in de wet opgenomen voor structureel psychisch geweld. Op dit moment wordt al wel wetsvoorstel om psychisch geweld strafbaar te stellen voorbereid door de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid. De vraag is dan wel wat de voor- en tegenargumenten rond de strafbaarstelling van psychisch geweld

zijn en hoe het huidige en toekomstige anti-femicidebeleid eruit zal gaan zien?

Het is al wel mogelijk is om aangifte te doen voor incidentele gevallen van psychisch geweld zoals dwang, maar het is niet mogelijk om dit effectief te doen tegen een patroon van psychisch geweld.² Dit komt mede doordat gedragingen zoals slaapdeprivatie moeilijk onder bestaande strafbepalingen kunnen worden geplaatst.³ Voor slachtoffers zijn er hoge drempels om aangifte te doen voor huiselijk geweld in het algemeen, vaak uit angst voor intimidatie, escalatie van het geweld of de sociale stigma's eromheen.⁴ Als psychisch geweld strafbaar gesteld zou worden, kunnen slachtoffers ook beter de patronen en gedragingen gaan herkennen en wordt de drempel tot het doen van aangifte ook verlaagd.⁵ In een paar andere landen zoals Engeland en Frankrijk is psychisch geweld al strafbaar gesteld, daardoor vond er ook een stijging van het aantal aangiftes en veroordelingen wegens huiselijk geweld plaatsgevonden.⁶ Er is dus duidelijk te zien dat strafbaarstelling van psychisch geweld

¹ Cijfers overledenen, moord en doodslag, pleeglocatie Nederland, cbs.nl, 2023.

² T. Engelfriet, 'Psychisch geweld', *PROCES* 2021/6, p. 372-373.

³ E. Gijsselaar, A. Hendriks & M. Samadi, 'De strafbaarstelling van dwingende controle', *NJB* 2025/698, p. 982.

⁴ R. Salet, M. Kremers & J.B. Terpstra, 'Geen aangifte, en dan? Juridische aspecten en politiepraktijken', *PROCES* 2020/99, p. 240.

⁵ R. Timmers, W. Dreissen & J. Janssen, 'Een zelfstandige strafbaarstelling van psychisch geweld', *PROCES* 2023/2, p. 115-116.

⁶ T. Engelfriet, 'Psychisch geweld', *PROCES* 2021/6, p. 980-982.

een positief effect heeft op de bereidheid van slachtoffers om aangifte te doen voor huiselijk geweld in het algemeen. Verder zou het ook kunnen leiden tot betere herkenning van

Bewijs voor psychisch geweld is vaak moeilijk te vinden, het laat namelijk vaak geen fysieke sporen achter

aanverwante problematiek, verwaarlozing van kinderen gaat bijvoorbeeld vaak samen met geweld tussen de ouders.⁷

Een tegenargument voor de strafbaarstelling van psychisch geweld is de mogelijke bewijsproblematiek. Hierbij is het voornaamste probleem de bewijslevering.⁸ Bewijs voor psychisch geweld is vaak moeilijk te vinden, het laat namelijk vaak geen fysieke sporen achter. In Frankrijk is beoogd dit probleem van de bewijslevering op te lossen door middel van steunbewijs, hierbij vormen bijvoorbeeld sms'jes of geluidsopnamen belangrijke aanwijzingen voor de aanwezigheid van psychisch geweld.⁹ Een andere belangrijke bron van bewijs is onderzoek van een forensisch psycholoog of psychiater.¹⁰ Verder zal het ook belangrijk zijn dat er goede toelichting wordt gegeven bij de wetsvoorstellen, waarbij bepaalde risicosituaties of gedragingen zoals opzettelijke slaapdeprivatie of sociaal isolement extra aandacht krijgen.

Naast de aanpak van psychisch geweld is er meer nodig om femicide te bestrijden. Femicide is namelijk een structureel probleem, mede veroorzaakt door ongelijke machtsverhoudingen tussen man en vrouw.¹¹ Beleid tegen femicide vereist daarom een holistische benadering, bestrijding van losse problemen is belangrijk maar niet genoeg. De staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, minister voor rechtsbescherming

en minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben een plan van aanpak gemaakt genaamd 'stop femicide' om femicide te voorkomen. Dit plan gaat ook uit van deze holistische benadering. Een belangrijk onderdeel van dat plan is de aanpak van gendernormen, dit wordt bijvoorbeeld bereikt door subsidie te geven aan allianties die zich inzetten voor gendergelijkheid. Ook wordt de focus gelegd op de herkenning van huiselijk geweld in de brede zin, dit wordt gedaan door uitbreiding van de meldpunten en betere training van hulpverleners. Het beleid tegen femicide speelt dus op meerdere terreinen waarbij ook veel aandacht wordt besteed aan de culturele problemen die eraan ten grondslag liggen.

Concluderend zal Nederland waarschijnlijk het voorbeeld van landen zoals Frankrijk en Engeland volgen en psychisch geweld strafbaar stellen. Door deze strafbaarstelling kunnen bestaande drempels voor slachtoffers om aangifte te doen worden verlaagd en kan de herkenning van huiselijk geweld worden verbeterd. Mogelijke bewijsproblemen kunnen worden opgelost door grondige documentatie en duidelijke wetgeving. Ten slotte is het van belang dat het beleid tegen femicide zich niet alleen focust op één aspect maar dat er met een goed integraal beleid kan worden gewerkt aan de ondergang van femicide.

7 M. Steketee e.a., *Huiselijk geweld: een complex en hardnekkig probleem* (Rapport derde cohortstudie), Utrecht: Verwey-jonker Instituut 2023.

8 R. Timmers, W. Dreissen & J. Janssen, 'Een zelfstandige strafbaarstelling van psychisch geweld', *PROCES* 2023/2, p.116-117

9 E. van Suchtelen, 'Franse regering stelt wet voor tegen uitschelden partner', *Trouw* 3 maart 2010.

10 R. Timmers, W. Dreissen & J. Janssen, 'Een zelfstandige strafbaarstelling van psychisch geweld', *PROCES* 2023/2, p.117.

11 M. Samadi, 'Femicide of moord? Over het belang van een feministisch perspectief bij gendergerelateerde moorden', *RMThemis* 2024/3, p.117-129.

Beethoven of toch de ijsvogel?

Na 25 jaar krijgen de eurobankbiljetten een nieuw gezicht

Dorian Knip

De meest oplettende lezer van persmededelingen van de Europese Centrale Bank (ECB) is er wellicht al van op de hoogte: de huidige bankbiljetten worden vervangen.¹ We gebruiken de euro inmiddels al langer dan twintig jaar en daarmee zijn de bankbiljetten volgens de ECB nodig aan vernieuwing toe. Sinds 2021 is daarom een proces aan de gang om een alternatief te kiezen voor de huidige Europa-serie, en hierbij worden ook de burgers van Europa gevraagd naar wat zij willen zien.²

De euro verscheen vanaf 1 januari 2002 in het straatbeeld van twaalf landen van de Europese Unie, maar bestond al in niet-fysieke vorm sinds 1 januari 1999.³ Zeven jaar daarvoor, in 1992, hadden de leiders van de Europese landen besloten tot de creatie van een centrale munteenheid, maar het Verenigd Koninkrijk bedong een zogenoemde 'opt-out', om zo de pound sterling te kunnen behouden. Later wist ook Denemarken een opt-out te krijgen, die ze tot op de dag van vandaag nog steeds hebben.

Inmiddels kent de eurozone twintig volwaardige lidstaten, zijn er vier landen die de euro mogen gebruiken op grond van een overeenkomst met de ECB en gebruiken twee landen de euro feitelijk zonder toestemming.⁴ Tegelijkertijd zijn er nog zes landen – Bulgarije, Hongarije, Polen, Roemenië, Tsjechië en Zweden – die op termijn de euro moeten gaan invoeren.⁵

Europa-serie

De bankbiljetten die in 2025 het meest worden gebruikt, zijn niet dezelfde bankbiljetten als uit 2002. Sinds 2013 is er namelijk een tweede serie bankbiljetten in omloop, de Europa-serie. Vanwege nieuwe voortgang in de technologie van bankbiljetten (lees: echtheidskenmerken) introduceerde de ECB nieuwe vanaf 2013 nieuwe biljetten met daarin twee keer het portret van Europa, ons mythologisch eponiem. Deze tweede serie is inmiddels ook al – afhankelijk van het specifieke biljet – meer dan tien jaar oud.⁶ Daarnaast is in de nieuwe serie het €500-biljet

¹ 'ECB to redesign euro banknotes by 2024', ecb.europa.eu, 6 december 2021.

² 'ECB surveys Europeans on new themes for euro banknotes', ecb.europa.eu, 10 juli 2023.

³ Op 1 januari 1999 00:00 uur hielden de nationale valuta's van België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal en Spanje als individuele munteenheden op te bestaan. Tot 1 januari 2002 bleven de munten en bankbiljetten van deze valuta's echter wel wettig betaalmiddel.

⁴ De microstaten Monaco, San Marino en Vaticaanstad gebruiken sinds de euro sinds diens creatie en hebben het recht hun eigen munten te slaan, zonder lid te zijn van de Europese Unie. Daarnaast heeft Andorra sinds 1 april 2012 een overeenkomst met de ECB om de euro te mogen gebruiken.

⁵ Sinds 4 juni 2025 voldoet Bulgarije aan de vereisten om toe te mogen treden tot de eurozone: 'Bulgaria meets criteria to join the euro area on 1 January 2026', ecb.europa.eu, 4 juni 2025.

⁶ De €5-, €10-, €20- en €50-biljetten kwamen in resp. 2013, 2014, 2015 en 2017 in omloop; in 2019 kwamen de €100- en €200-biljetten in omloop.

niet teruggekomen vanwege veiligheidsoverwegingen.⁷ Daarmee blijven er nog maar zes denominaties over.

Afbeelding 1. Euro banknotes, First series.⁸

Afbeelding 2. Euro banknotes, Europa series.⁹

Mogelijk nieuwe motieven

Inmiddels zijn er al meerdere fases gepasseerd in het traject om nieuwe bankbiljetten te maken.¹⁰ Zo heeft de ECB tussen 10 juli en 31 augustus 2023 een enquête afgenomen onder de Europese bevolking met de vraag welk thema zij terug zouden willen zien op de nieuwe bankbiljetten.¹¹

Op dit volksonderzoek hebben 365 duizend Europeanen gereageerd, waaronder zo'n 35 duizend Nederlanders – “Kon ik deelnemen dan?”. Er kon gekozen worden uit zeven door de ECB geselecteerde en met toelichting omklede thema's, waarna de ECB verder zou gaan met twee thema's.¹² De enquête – die zowel online

stond als door een onderzoeksbureau werd uitgevoerd – leverde echter drie populaire thema's op en daarom werd ervoor gekozen om twee thema's samen te voegen en uiteindelijk alsnog door te gaan met twee thema's: European culture en Rivers and birds.¹³ Inmiddels zijn er voor beide thema's ook motieven bedacht die de ECB wil terugzien op de verschillende biljetten.¹⁴ Bij het thema met Europese cultuur gaat het om bekende Europese individuen als Leonardo da Vinci, Marie Skłodowska-Curie en Ludwig van Beethoven, en op de achterkant verschillende scenario's die refereren aan de expertise van de eerdergenoemde personen. Het andere thema laat – zoals wellicht verwacht – enerzijds een verschillend stadium van een rivier (van bron tot uitmonding aan zee) en een vogel zien, anderzijds een Europese institutie.

Op dit moment mogen alle kunstenaars in de Europese Unie hun creatieve energie wijden aan het maken van een ontwerp, waaruit vervolgens de Europese bevolking (wij dus) in 2026 mag kiezen welke zij het mooiste vindt.

Soortgelijke bankbiljetten

Met deze twee thema's nemen we – vanaf circa 2027 – afscheid van onze architecturale stijlen van klassiek tot Art Nouveau.¹⁵ Hiermee nemen we ook afscheid van onze uniekheid – zowel in ontwerp, als in dat niet één bepaald land wordt voorgesteld.

In de wereld zijn er immers al veel bankbiljetten waar de hoofden van individuen op prijken – zoals de Verenigde Staten of het Verenigd Koninkrijk – of waar verschillende dieren op te vinden zijn, zoals Zuid-Afrika of Aruba.

In 2026 kunnen wij meebeslissen over wat er in onze portemonnee komt te zitten: Beethoven of toch de ijsvogel. Laten we in ieder geval hopen dat Europa zijn uniekheid zal behouden.

7 'ECB beëindigt productie en uitgifte van €500-biljet', ecb.europa.eu, 4 mei 2016.

8 'Euro banknotes', en.wikipedia.org.

9 'Euro banknotes', en.wikipedia.org.

10 'The redesign process', ecb.europa.eu.

11 'ECB surveys Europeans on new themes for euro banknotes', ecb.europa.eu, 10 juli 2023. Eerder (december 2021 – maart 2022) heeft de ECB de bevolking van de eurozone gevraagd naar hun meningen voor mogelijke thema's, een soort brainstormsessie. Deze tweede enquête was open voor iedereen en werd er gevraagd een keuze te maken tussen zeven mogelijke thema's.

12 De keuze was tussen (1) European culture, (2) Rivers: the waters of life in Europe, (3) Birds: free, resilient, inspiring, (4) European values mirrored in nature, (5) Hands: together we build Europe, (6) The future is yours en (7) Our Europe, Ourselves.

13 'ECB selects "European culture" and "Rivers and birds" as possible themes for future euro banknotes', ecb.europa.eu, 30 november 2023.

14 'ECB selects motifs for future euro banknotes', ecb.europa.eu, 31 januari 2025.

15 'Design elements', ecb.europa.eu.

Het bos in as

Marijn Suur

Brandende takken, een heel bos opgeslokt door een zee van vuur. Wanneer je denkt aan bosbranden denk je al snel aan de gigantische rampen in Australië of Amerika, het lijkt in ieder geval niet iets wat ooit hier op die manier zal gebeuren. De realiteit is echter dat Nederland te maken heeft met een steeds groter risico op onbeheersbare bosbranden. Hoe worden deze branden geblust en hoe kan er preventief worden opgetreden?

Het ontstaan van natuurbranden

Hoewel natuurbranden meerdere oorzaken kunnen hebben, worden de meesten veroorzaakt door de mens. De mens veroorzaakt namelijk ongeveer 75% van de branden wereldwijd.¹ Het percentage in Europa ligt zelfs nog hoger, ongeveer 96% van de bosbranden in Europa wordt veroorzaakt door menselijk handelen.² Een onschuldig kampvuur kan al snel uitlopen tot een grote bosbrand. Een van de belangrijkste vormen van natuurbrandbestrijding is hierom ook preventie en voorlichting.³ Een andere belangrijke factor is de toenemende droogte, die deels veroorzaakt wordt door klimaatverandering.⁴ Hierdoor komen er niet alleen vaker bosbranden maar ook veel heftigere bosbranden.

Soorten bosbranden

Bosbranden zijn te onderscheiden in drie soorten. Ten eerste heb je het grondvuur, zoals de naam je misschien al liet denken, woedt de brand hierbij vooral onder de grond. Dit type brand is daarom erg moeilijk te bestrijden, veel conventionele brand bestrijdingsmethoden hebben nauwelijks effect.

Ten tweede heb je kroonvuur, dit is de soort brand die meestal wordt afgebeeld in media zoals films en series. Bij kroonvuur is de brand verspreid tot in de toppen (de kronen) van de bomen. Deze soort brand verspreidt zich het snelst en is ook het gevaarlijkst. Hoewel deze soort branden nu eigenlijk bijna nooit in Nederland voorkomen, is de verwachting dat kroonvuur veel vaker zal gaan voorkomen.

¹ *Fires, forests and the future: a crisis raging out of control?* (rapport wwf over bosbranden), Gland: WWF 2020.

² '2023 among the five worst years for wildfires in Europe, but 2024 provides some relief', *JRC* 19 november 2024.

³ *Forest fires, sparking firesmart policies in the EU* (rapport Europese commissie over bosbranden), 2025, pg. 34.

⁴ 'Wildfires and climate change', *NASA*, science.nasa.gov, (geraadpleegd op 20 juni 2025).

Ten derde heb je loopvuur, loopvuur woedt vooral in de lage vegetatie. Deze brandsoort is het best te bestrijden omdat deze het best bereikbaar is. Het is natuurlijk veel makkelijker om een brand die in het gras woedt te blussen dan eentje hoog in de boomtoppen of onder de grond. Het onderscheid tussen deze drie vormen is natuurlijk niet zwart wit en de verschillende vormen komen vaak gelijktijdig voor, kroonvuur wordt bijvoorbeeld vaak veroorzaakt door loopvuur.

Hoe wordt een natuurbrand geblust?

Bestrijding van bosbranden in Nederland gebeurt op meerdere niveaus. Zo is er natuurlijk incidentbestrijding maar andere vormen van bestrijding zoals natuurbeheer spelen ook een grote rol.

De bekendste methode van brandbestrijding is direct blussen. Hoewel deze methode grotendeels voor zich spreekt, kunnen er bij deze methodes veel obstakels opduiken. Zoals eerder genoemd kan er bijvoorbeeld bij kroonvuur niet altijd goed op de toppen worden gespoten en bij een grondvuur is het soms moeilijk zo niet onmogelijk om het vuur onder de grond te blussen. Bij verschillende soorten vuur moeten er dus verschillende technieken worden gebruikt.

Bij een loopvuur wordt er vaak rijdend gespoten. Hierbij is de grootste uitdaging om de brandweerwag en op locatie te krijgen, hiervoor worden er vaak bij natuurbeheer zogenaamde brandgangen gemaakt.

Bij grondvuur wordt er vaak een greppel rond het vuur gegraven en wordt er geprobeerd het vuur zo diep mogelijk af te blussen. Kroonvuur is het moeilijkst, en soms zelfs onmogelijk om te blussen. Het blussen van kroonvuur is eigenlijk

alleen mogelijk op stoplijnen. Stoplijnen zijn natuurlijke of mensgemaakte lijnen waar er bijvoorbeeld minder planten groeien of de grond preventief is natgemaakt. De brandweer focust zich bij kroonvuur vooral bij het blussen op deze stoplijnen, dit is namelijk een van de weinige plekken waar het blussen van kroonvuur makkelijker is.

Vuur met vuur bestrijden

Om het risico op deze onbeheersbare branden te verkleinen moet er zo veel mogelijk preventief worden opgetreden. Dit kan bijvoorbeeld door middel van beheerbranden. Daarbij wordt een deel vegetatie dat een hoog risico heeft worden weggebrand. Dit leidt ook tot meer variatie in de vegetatie, wat een remmend effect kan hebben bij natuurbranden. Ook kan er in het algemeen worden gewerkt aan terreininrichting, bijvoorbeeld door minder brandbare planten tussen de lokale vegetatie te planten. Een andere effectieve preventiemethode is wetgeving. Hierbij valt te denken aan het vaststellen van beheerplannen of het verbieden van risicovolle handelingen.

Slot

In dit artikel is een kort overzicht geschetst van de soorten bosbranden en blusmethodes. Helaas is de mens zelf de grootste veroorzaker van natuurbranden. Maar diezelfde mens zal dan ook dit door hem gecreëerde probleem moeten oplossen. Hoewel er in Nederland wel adequate kennis is van natuurbranden en blusmethodes, zijn we nog niet helemaal voorbereid op een toekomst met een veranderend klimaat. Ook een gebrek aan ervaring met bijvoorbeeld kroonvuur zou ons in eerste instantie parten kunnen spelen. Dat maakt de preventie van natuurbranden des te belangrijker, voorkomen is beter dan genezen.

Marina Abramović

Het lichaam als kunstobject

Emma Meijer

Toen ik aan het nadenken was over een passend kunstwerk bij het thema van deze editie moest ik meteen aan Marina Abramović denken en specifiek aan haar voorstelling over de brandende houten ster. Ik kwam er toen ook achter dat dit kunstwerk een onderdeel is van een van haar series, the Rhythm Series genoemd. Deze serie bestaat uit vijf verschillende kunstwerken die zowel haar mentale als fysieke uithoudingsvermogen op de proef hebben gesteld. Deze serie legt haar transitie vast van traditionele media naar het gebruik van haar lichaam als medium voor artistieke expressie. Dat is ook wat deze serie zo bijzonder maakt en zo interessant om te bespreken.¹

Wie is Marina Abramović?

Marina Abramović is een baanbrekende kunstenaar, ze wordt ook wel de 'grootmoeder van de performance kunst' genoemd en met haar voorstellingen heeft ze de grenzen van traditionele kunstvormen verlegd en de rol van de kunstenaar een nieuwe definitie gegeven.² Marina Abramović is haar kunstcarrière begonnen in Belgrado aan het begin van de jaren zeventig. Het bijzondere aan Marina is dat ze haar lichaam gebruikt als onderwerp en medium van haar kunst. Ze verkent de grenzen van haar lichaam en gebruikt hierdoor pijn en uitputting als onderdeel van haar kunst in een zoektocht naar een emotionele en spirituele transformatie.³ Marina's keuze om op deze manier kunst te maken komt voort uit de tegenstrijdigheden die zij in haar jeugd van dichtbij heeft meegemaakt. Haar ouders zijn allebei oorlogshelden en kregen als gunst daardoor allebei hoge functies in de socialistische regering. Haar oma, waar Marina de eerste jaren van haar leven woont, was daarentegen Servisch-Orthodox.⁴ Haar streng gelovige oma voedde haar erg spiritueel op, na de geboorte van haar broertje moet Marina terug naar haar ouders. Deze opvoeding is erg hard en zonder enige tederheid.

Na het afronden van de kunstacademie trouwt Marina om aan de opvoeding van haar ouders te ontsnappen.⁵ Hoewel Marina haar kunst een persoonlijke oorsprong heeft en gebaseerd is op haar eigen jeugd, spreekt de kunst over een hele generatie die de toenemende controle van het communistische regime heeft meegemaakt.⁶

Rhythm 5

In haar voorstelling Rhythm 5 ging Abramović liggen in een brandende houten ster met vijf punten, een traditioneel symbool voor het communisme.⁷ Waarschijnlijk is de keuze voor deze vorm niet toevallig en heeft Marina deze keuze gemaakt in verband met de strenge opvoeding door haar communistische ouders. Het in brand steken van een symbool voor het communisme kan gezien worden als een protest tegen deze keuze van haar ouders. Voordat Marina in de ster ging liggen knipte ze eerst haar nagels en stukken van haar haar, deze wierp ze in het vuur. Elke keer dat ze dat deed, ontstond er een kleine lichtflits. Vervolgens sprong ze in het centrum van de ster en ging daar op de grond liggen.⁸ Het vuur nam uiteindelijk de zuurstof weg op de plek waar Marina lag waardoor zij buiten bewustzijn is

1 'The Rhythm Series and Performance Artist Marina Abramović', Theatre Haus: Home of theatre, theatrehaus.com, 15 augustus 2022.

2 'The Rhythm Series and Performance Artist Marina Abramović', Theatre Haus: Home of theatre, theatrehaus.com, 15 augustus 2022.

3 N. Spector, 'Marina Abramović Rhythm 5', Guggenheim New York, guggenheim.org.

4 N. Spector, 'Marina Abramović Rhythm 5', Guggenheim New York, guggenheim.org.

5 L. Austin, 'Marina Abramović: een kunstenaar met drie gezichten', flowmagazine.nl, 11 juni 2024.

6 N. Spector, 'Marina Abramović Rhythm 5', Guggenheim New York, guggenheim.org.

7 N. Spector, 'Marina Abramović Rhythm 5', Guggenheim New York, guggenheim.org.

8 'The Memorable Rhythm Performances by Marina Abramović', riseart.com, 4 december 2014.

*,What I learned was
that ... if you leave it up
to the audience, they
can kill you'*

Manfred Werner/Tsui, "Marina Abramović (with the Austrian Decoration for Science and Art she recieved in 2008) at the screening of Marina Abramović: The Artist Is Present during the Vienna International Film Festival 2012, Gartenbaukino" <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

geraakt.⁹ Een dokter uit het publiek zag dat er kleine stukjes brandend hout op haar vielen en dat ze hier niet op reageerde. Toen pas werd duidelijk dat ze buiten bewustzijn was en werd ze uit de ster gehaald. Volgens Marina zelf betekent dit dat het werk werd onderbroken: “So they took me out and then in that way interrupt the piece”. Na afloop was ze erg geraakt over het ingrijpen zelf, maar vooral ook over wat het haar duidelijk maakte: “After Rhythm 5 I was so enormously mad that there is a limit with performance,” zei ze, “when you lose consciousness, performance is not happening”.¹⁰

The Rhythm Series

De voorstelling Rhythm 5 uit de serie is het kunstwerk waar de focus op ligt in dit artikel aangezien deze voorstelling erg goed aansluit bij het thema van deze editie. Maar de andere kunstwerken uit The Rhythm Series zijn te interessant om buiten beschouwing te laten.

Marina heeft Rhythm 5 gebruikt als inspiratie voor Rhythm 2, een van de werken uit deze serie. Na het falen om bij bewustzijn te blijven in de uitvoering van Rhythm 5, wilde Marina een voorstelling geven waarin ze haar lichaam gebruikt maar dat ook buiten bewustzijn doet. Deze keer zonder de voorstelling daardoor te onderbreken. Deze voorstelling bestond eruit dat Marina in een stoel aan een tafel zit en op deze tafel liggen enkele medicijnen. Gedurende de voorstelling neemt ze twee verschillende type medicijnen: een medicijn bedoeld voor mensen met een neurologisch syndroom en daarna een voor mensen met bepaalde geestelijke problemen. Na het nemen van het eerste medicijn kon Marina de bewegingen van haar lichaam niet zelf controleren terwijl ze wel bij bewustzijn was en zich bewust was van wat er met haar gebeurde. Het tweede medicijn gaf een heel andere reactie: door het nemen van dit medicijn verloor ze de volledige controle over haar lichaam, ze verloor volledig haar gevoel van identiteit. Haar lichaam reageerde op beide vormen van medicatie dus heel anders. Dit was voor haar het doel van de voorstelling, ze wilde eerst laten zien hoe het eruit ziet als iemand het contact met zijn lichaam verliest en daarna wilde ze laten zien hoe het eruit

ziet als iemand het contact met zijn geest verliest.¹¹ In Rhythm 0, een ander werk uit deze serie, nodigde ze het publiek uit om mee te werken aan het kunstwerk. Er lagen 72 voorwerpen tot hun beschikking waarmee het publiek kon doen wat ze wilden.¹² In het begin gedroeg het publiek zich erg beschaafd, maar later begonnen mensen zich assertiever en zelfs agressief te gedragen. Ze hebben eerst de kleding van haar lichaam geknipt, later werden er woorden op haar lichaam geschreven en iemand richtte zelfs

*„After Rhythm 5 I was
so enormously mad
that there is a limit with
performance”*

het pistool wat op tafel lag op tafel op haar hoofd. Marina zei hierover na de voorstelling: ‘What I learned was that... if you leave it up to the audience, they can kill you. I felt really violated: they cut up my clothes, stuck rose thorns in my stomach, one person aimed the gun at my head, and another took it away. It created and aggressive atmosphere.’ Na precies 6 uur, zoals was gepland, stond Marina op en liep in de richting van het publiek. Iedereen rende weg, om zo een echte confrontatie te voorkomen.¹³ Door middel van deze tentoonstelling geeft Marina weer hoe een samenleving in haar puurste vorm eruit ziet. Het laat zien wat mensen doen als hun acties geen gevolgen hebben.¹⁴

The Rhythm Series heeft dus Marina haar passie voor het verleggen van de grenzen van haar lichaam en het verkennen van de relatie tussen de kunstenaar, de kunst en het publiek tentoongesteld. Doordat Marina bereid is om haar lichaam op te offeren en pijn te doorstaan heeft ze een nieuwe visie op performance art gecreëerd, hierdoor is Marina een van de meest invloedrijkste kunstenaars van deze tijd. The Rhythm Series heeft ons geleerd dat het overgeven aan het onbekende soms een prachtige bron kan zijn voor kunst.¹⁵

9. N. Spector, ‘Marina Abramović Rhythm 5’, Guggenheim New York, guggenheim.org.

10. ‘Marina Abramović. Rhythm 5. 1973-74/2010’, moma.org.

11. C. Parry, ‘Rhythm Series (1973-74)’, blogs.uoregon.edu, 10 februari 2015.

12. N. Spector, ‘Marina Abramović Rhythm 5’, Guggenheim New York, guggenheim.org.

13. ‘The Memorable Rhythm Performances by Marina Abramović’, riseart.com, 4 december 2014.

14. C. Cabe, ‘Weird Art and What It Can Teach Us: Marina Abramović’s Rhythm 0 and the Root of Violence’, academic-ish.com, 19 januari 2021.

15. C. Cabe, ‘Weird Art and What It Can Teach Us: Marina Abramović’s Rhythm 0 and the Root of Violence’, academic-ish.com, 19 januari 2021.

Van ijswagen tot onschuld

Finn van den Heuvel

Als je door de stad loopt, zie je ze overal; ijszaken. Vroeger was dit aanbod echter niet zo vanzelfsprekend, een enkeling die ermee is opgegroeid zal nog wel de luide bellen van de ijscowagens herkennen waarmee deze op volle toeren de wijk in reden. In de jaren 80 waren in Glasgow deze ijscowagens zo overvloedig aanwezig dat dit resulteerde in een brandstichting waarbij zes mensen om het leven kwamen. Wat op haar beurt een van Schotlands langst lopende rechtszaken tot gevolg had.

Ijscowagens

Het huizensysteem in de jaren 80 in Glasgow zorgde ervoor dat er duizenden mensen konden wonen, maar door de onhandige architectuur zorgde dit er tegelijkertijd voor dat er weinig bereikbaarheid was tot pubs, winkels en andere faciliteiten. Mede door het gebrek aan busroutes was het voor de mensen moeilijk om naar het centrum te komen om dingen te kopen. Dat is waar de ijscowagens in beeld kwamen en meer verkochten dan alleen ijsjes.¹ Deze wagens werden omgebouwd tot een soort algemene winkels op wieltjes. Al snel begonnen deze ijscowagens ook de interesse te krijgen van criminele bendes, die inzagen dat naast de ijshoorntjes en bolletjes meer verkocht kon worden vanuit deze wagens. Denk aan wapens, gestolen goederen, wiet en een groot arsenaal aan andere drugs. De wagens, routes en chauffeurs van de wagens werden al gauw doelwitten van territoriaal geweld van de bendes.² Dit kwam niet zonder problemen, een specifiek geval was dat van 18-jarige Andrew Doyle. Hij weigerde drugs te verkopen en zijn route op te geven. Dit leidde in februari 1984 tot het lossen van schoten op zijn voorruit.³ Doyle liet zich echter niet intimideren en gaf geen gehoor aan de dreigementen. Op 16 april 1984 werd een klein brandje

gesticht in de kelder van het huis van Andrew. Dit mondde uit in een heftige brand, waarbij Andrew en vijf familieleden om het leven kwamen, waaronder een baby van 18 maanden.⁴

De zaak

In korte tijd werden de in de ijswereld bekende Tommy 'TC' Campbell en Joe Steele opgepakt en veroordeeld voor deze moorden, hoewel er twijfel bestond of deze mannen dit nou echt hadden gedaan. Er werd gezegd dat Campbell verteld zou hebben dat de brandstichting enkel was bedoeld om Doyle te laten schrikken en te ver zou zijn gegaan. Daarnaast zou een politie-informant verklaard hebben dat hij de twee mannen had horen praten over de aanval.

Later heeft deze informant toegegeven te hebben gelogen en bleek het dat Campbell was 'geframed' door de politie. De twee mannen hielden hun onschuld voor 20 jaar lang vol en vochten hard om de veroordelingen ongedaan te maken.⁵ Zo zou Campbell uit protest meerdere hongerstakingen hebben gevoerd en Steele zou tot drie keer toe zijn ontsnapt uit de gevangenis om zo aandacht te creëren. In 1996 werd de zaak naar The Court of Appeal gewezen en opnieuw werd de zaak afgewezen voordat een derde en laatste keer in beroep uiteindelijk succesvol was.⁶ In 2004 werden de mannen vrijgelaten en ontvingen ze compensatie voor deze bijna 20 jaar in de cel voor iets wat zij niet hadden gedaan en hiermee kwam er voor hen een einde aan 'The Ice Cream Wars'.

¹ 'The Ice Cream Wars', [tworiversmedia.co.uk](https://www.tworiversmedia.co.uk).

² L. Mangan, 'The Ice Cream Wars review – the gang crime that rocked Glasgow', *The Guardian* 23 november 2022.

³ 'VIDEO: Falsely convicted of the Ice Cream Wars murders, Joe Steele reveals how he finally ended his 35-year feud with co-accused TC Campbell', *The Sunday Post* 30 juni 2019.

⁴ 'Ijsjesoorlogen van de jaren '80 in Glasgow', isgeschiedenis.nl.

⁵ 'VIDEO: Falsely convicted of the Ice Cream Wars murders, Joe Steele reveals how he finally ended his 35-year feud with co-accused TC Campbell', *The Sunday Post* 30 juni 2019.

⁶ 'Cleared Ice Cream Wars accused Thomas 'TC' Campbell dies', *BBC* 26 juni 2019.

Quiz: welk element ben jij?

Merel Verwoerd

Vraag 1: Wat zoek je in je leven?

- a Avontuur
- b Kennis
- c Betekenis
- d Stabiliteit

Vraag 2: Waar ben je het liefst?

- a Een drukke stad
- b Bij hoge bergen
- c Lekker aan het strand
- d In een rustig bos

Vraag 3: Wat is je grootste angst?

- a Verdrinken
- b Verbranden
- c Drijfzand
- d Vliegtuig/ hoogtes

Vraag 4: Hoe ga je om met conflict?

- a Fel ga ik er op in
- b Ik probeer te zoeken naar oplossingen
- c Ik kies het pad van minste weerstand
- d Ik blijf mijn mannetje staan

Vraag 5: Betrap je jezelf weleens op dagdromen?

- a Niet vaak, maar als ik het doe ga ik er helemaal in op
- b Ik zit continu met mijn hoofd in de wolken
- c Vaak, het gebeurt gewoon vanzelf
- d Nooit, ik blijf bij de realiteit

Vraag 6: Als je een mythisch figuur was, wat zou je dan zijn?

- a Feniks
- b Harpij
- c Zeemeermin
- d Bosnimf

Vraag 7: Wat is een slechte eigenschap van je?

- a Ik kan wat dominant overkomen
- b Ik dwaal weleens af
- c Ik vind het moeilijk om voor mezelf op te komen
- d Ik ben erg koppig, mijn wil is wet

Vraag 8: Hoe zouden je vrienden je omschrijven?

- a Liefdevol
- b Creatief
- c Sensitief
- d Betrouwbaar

Vraag 9: Hoe ga jij aan de slag met een project?

- a Eerst focus ik op de kleine onderdelen, uiteindelijk wordt het dan een groot geheel
- b Ik begin met het verkennen van alle aspecten, dan leg ik mijn plan vast X
- c Ik begin ergens, en dan zie ik wel waar het schip strandt.
- d Het liefst leg ik een stevige basis

Meestal a: Vuur

Net als vuur straalt je warmte en energie uit. Je bent gedreven, ambitieus en laat je niet snel tegenhouden. Met hart en ziel zet jij je ergens voor in. Dat maakt je een natuurlijke leider: je bent iemand die inspireert, initiatief neemt en de vonk die anderen in beweging brengt. Het zit in je om te zoeken naar uitdagingen en de verandering te zijn. Je directheid en sterke wil zijn je kracht, maar kunnen soms wel als fel of dominant overkomen. Blijf bewust van je acties en wees in balans. Je past helemaal in het thema van deze OpRecht!

Meestal b: Lucht

Je beweegt als de wind: vrij en ongrijpbaar. Nieuwsgierigheid drijft je, en kennis is jouw zuurstof. Soms kun je wat vreemd overkomen, maar dat komt doordat je hoofd ergens ver boven de wolken vliegt. Toch ben je scherp en leg je snel verbanden die anderen niet zien. Puzzelen staat op je lijf geschreven, je bent altijd op zoek naar mogelijkheden. Een ware denker en dromer ben je.

Meestal c: Water

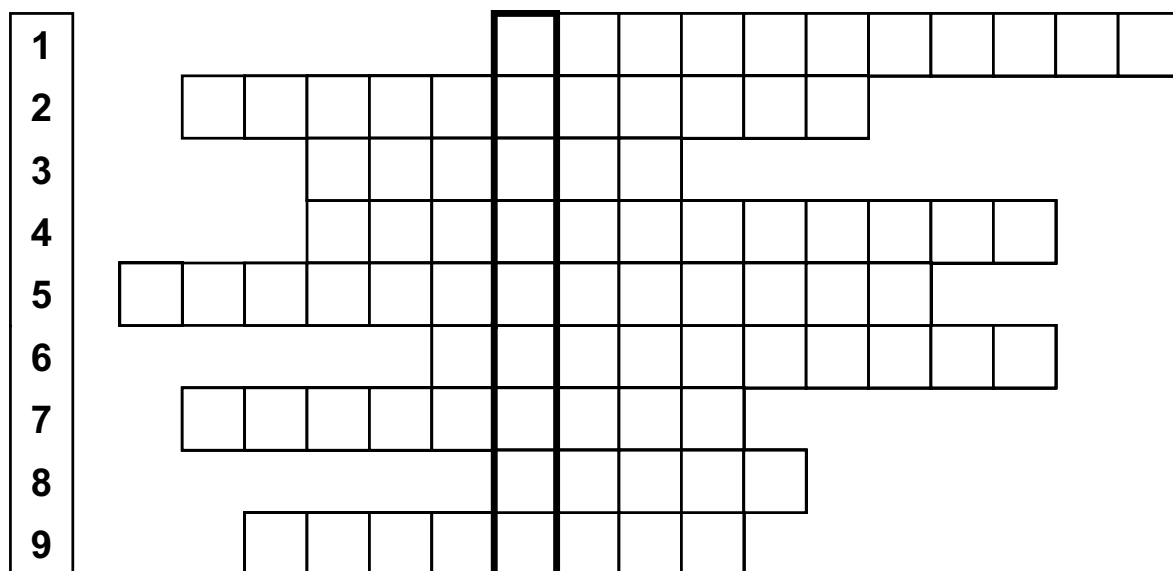
Jij bent als water: je gaat met de stroom mee en bent gevoelig. Moeiteloos beweeg je met veranderingen mee en past je gemakkelijk aan verschillende situaties aan. 'Stille wateren, diepe gronden' omschrijft je volledig: achter je rustige uitstraling schuilt een rijke, gevoelige binnenwereld. Je voelt haarfijn aan wat er speelt in je omgeving en bezit empathie en compassie. Let op dat je jezelf niet verliest door te veel mee te bewegen met anderen. Vergeet namelijk niet dat water flexibel is, maar ook krachtig. Net als hoe een klein beekje in de bergen kan veranderen in woeste golven in de grote oceaan.

Meestal d: Aarde

Je bent net zo stabiel, krachtig en betrouwbaar als het element aarde. Mensen vertrouwen op jou door je no nonsense-mentaliteit. Geen poespas of omwegen. Je bent praktisch ingesteld, houdt van duidelijkheid en weet van aanpakken. Let er wel op dat je jezelf niet verliest in de verantwoordelijkheden of te star wordt in je routines. Verandering kan spannend zijn, maar biedt ook ruimte voor groei. Net als de hoge bergen sta jij stevig in je schoenen en ben jij een steunpilaar voor de mensen om je heen.

Woordgraptogram

Anna Klaver

- 1 Als het adres van ons gebouw het broertje van Grietje is ...
- 2 Schuld die onzin is:
- 3 Brrr ... u heeft het ... Brrr ... recht om te zwijgen'
- 4 Hoe noem je een koe die op appèl gaat?
- 5 Een rechter die bestaat uit meerdere lagen papier:
- 6 Wat heeft een alcoholistische oma nodig die beschuldigd wordt:
- 7 Hoe heet het als je in beroep gaat in Gouda?
- 8 Wat viel op Newtons hoofd toen hij in beroep ging?
- 9 Wat is het tegenovergestelde van een misdaad?

1 HANSKERKHOF
2 FLAUWEEKULPA
3 KOUTIE
4 HOGERBEROEP
5 KARTONRECHTER
6 ADVOCATIE
7 KAASATIE
8 APPEL
9 RAAKDAAD

Nawoord

Lieve Sirii,

De zomer is vaak een tijd van rust, reizen en nieuwe indrukken. Een tijd waarin het normale leven even op pauze staat en er ruimte ontstaat voor dingen waar je normaal minder tijd voor maakt. Of je dit nou leest na een lange dag op pad, met zand tussen je tenen, lekker thuis in de tuin of op een balkon of met een lekker koud drankje in je hand, ik hoop dat de artikelen uit deze editie je hebben vermaakt, geraakt of op een andere manier iets hebben bijgebracht. Wat het ook was: ik hoop dat deze editie van de OpRecht iets heeft toegevoegd aan je zomer!

De vakantieperiode is het moment om afstand te nemen van alles wat dit jaar in vuur en vlam heeft gezet. Laat de drukte van deadlines, tentamens en colleges even los en geef jezelf de ruimte om even tot rust te komen. Dat heb je hoe dan ook verdiend! Laat de boel even de boel en sta even stil bij alles wat er is gebeurd en nog gaat komen.

Wat ik je nog wel mee zou willen geven is dat niet iedereen een zomer vol zon, zee en zorgeloosheid heeft. Een warm gebaar kan dan al een groot verschil maken en voor iemand heel veel betekenen. Dus als je even tijd hebt, stuur eens een appje naar die ene vriend of vriendin die thuisblijft, bel je opa of oma een keer als je aan het strand ligt en neem ze mee in jouw fantastische avonturen of ga een keer langs bij iemand die je al lang niet meer hebt gezien. Een klein gebaar kan soms net zo opwarmend zijn als de volle zon op je huid.

Namens de hele OpRechtcommissie wens ik je nog een fijne voortzetting van je zomer! Tot de volgende editie!

Veel liefs,

Emma Meijer
Voorzitter OpRechtcommissie

PS. Heb jij na het lezen van deze editie ook iets te zeggen, te schrijven of te bevragen? Wij staan altijd open voor nieuwe suggesties of gastartikelen, laat van je horen!

SIRIUS XX